

2. Закон України «Про Національний банк України» від 20 травня 1999 р. № 679-XIV. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/679-14> (дата звернення: 23.03.2024).

3. Міщенко С. Удосконалення монетарної політики та регулювання фінансових систем. *Вісник Національного банку України*. 2011. № 5. С. 21–27.

Юрчишена Л. В.

канд. екон. наук, доцент, доцент
кафедри фінансів і банківської справи
Донецького національного університету імені Василя Стуса

КРИТЕРІЇ ІНТЕГРАЛЬНОЇ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ УНІВЕРСИТЕТІВ

Вступ. Проблема забезпечення фінансової стійкості університетів актуалізується через системні трансформації у вищій школі, що обмежують джерела фінансування закладів вищої освіти. Індикаторами, що порушують фінансову стійкість університетів, є недофінансування та секвестри бюджету, фінансування лише захищених видатків, обмеження залучення приватного фінансування, в т. ч. і за рахунок міграції вступників за кордон. Поняття «фінансова стійкість» досить багатогранне і може бути оцінене за різними показниками, проте для застосування комплексного інтегрального показника доцільно визначити та обґрунтувати критерії оцінки.

Метою роботи є обґрунтування критеріїв, що закладені в інтегральну оцінку фінансової стійкості університетів із використанням динамічного та статичного підходу.

Основна частина. Прийняття фінансових рішень університетським менеджментом ґрунтуються на застосуванні дієвих методик оцінки та гнучких інструментів забезпечення фінансової стійкості, для визначення яких доцільно обґрунтувати розуміння парадигми фінансової стійкості університетів (рис. 1).

Рисунок 1 – Парадигма фінансової стійкості університетів

Джерело: складено автором

Фінансова стійкість – це не статичний, а динамічний показник, що об’єднує оціночні індикатори, які характеризують різні напрями та результати роботи університету. Методики визначення інтегрального показника фінансової стійкості можуть включати статичні та динамічні показники. У мінливих умовах доцільно розраховувати статичні показники та порівнювати їх між собою; динамічні ж характеризують фінансову стійкість університету загалом за досліджуваний період та представлені показниками приросту. Розрахунок інтегрального показника включає систему показників та ґрунтується на трьох критеріях (рис. 2).

Рисунок 2 – Критерії інтегрального показника фінансової стійкості університетів

Джерело: складено автором

Критерій 1. Показники масштабу: визначаються контингентом університету, що навчається на контрактній та бюджетній формі. Це ключовий критерій, від якого залежить обсяг фінансування університету. Водночас важливо оцінити ступінь ефективності формування контингенту у взаємозв’язку з показниками рівня бюджетного і приватного фінансування на 1-го здобувача, коефіцієнту забезпеченості НПП здобувачами та коефіцієнту покриття оплати праці НПП на 1-го здобувача.

Критерій 2. Грошові потоки: характеризують здатність університету здійснювати поточні витрати та витрати розвитку, формувати фінансову подушку.

Критерій 3. Доходи і витрати: залежать від двох попередніх та визначає здатність університету формувати збалансований або профіцитний бюджет. Враховує показники темпу приросту доходів, співвідношення між доходами та витратами, індексу диверсифікації доходів, середнього рівня доходів на одного викладача або студента, частку маржинального доходу у доходах університету, коефіцієнту покриття доходами постійних витрат.

Висновки. Запропонований трикритеріальний підхід визначає набір показників, для кожного з яких визначається експертним методом ранг пріоритетності та ваговий коефіцієнт окремого показника і загалом за групою. Для усунення конфлікту ефекту масштабу університету вихідні дані потребують нормалізації, після

чого підлягають аналітичній обробці та визначенню одного з чотирьох рівнів фінансової стійкості університетів (стабільного, нормального, ризикового чи кризового). Системний аналіз динамічних змін інтегрального показника ЗВО є інструментом прийняття раціональних фінансових рішень для забезпечення поточної та стратегічної фінансової стійкості. Розрахунок інтегрального показника для порівнюваних, схожих університетів дає змогу оцінити конкурентні переваги, сильні та слабкі сторони і визначити подальші траєкторії діяльності університетів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Юрчишена Л. В. Оцінка фінансової стійкості українських університетів за інтегральною методикою. *Modeling the development of the economic systems*. 2023. № 3. С. 88–94.